

Мицик Г.М.

*аспірант Запорізького національного університету, асистент кафедри
прикладної психології та логопедії Бердянського державного педагогічного
університету*

ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ-ЛОГОПЕДІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ

Необхідність покращення ситуації на селі, наближення його мешканців за рівнем життя до мешканців міста зумовлює звернути уваги на багато проблемних у цьому плані питань, що потребують свого вирішення. Серед іншого постійно зростаюча кількість дітей з порушення мовлення, незадовільний стан організації логопедичної допомоги, відсутність логопедичних кадрів, здатних вести таку роботу в сільській місцевості. Наявність зазначеного актуалізує необхідність формування у майбутніх логопедів готовності до професійної діяльності в сільській місцевості вже під час навчання у закладі вищої освіти.

У зв'язку з цим є необхідність у визначенні поняття готовності майбутніх фахівців-логопедів до професійної діяльності в сільській місцевості. Будь-яке дослідження завжди виграє, коли у його рамках дається чітке визначення понять, що в ньому використовуються.

М. С. Головань [2] відзначив, що у роботах дослідників зустрічаємося з поняттям «компетентність» як в однині, так і з поняттям «компетентності» у множині. При цьому він підкреслив, що у відповідності з граматикою української мови абстрактні поняття, які закінчуються на – ість, вживаються в однині. З цього робимо висновок, що і значення терміну «компетентність» наведені у згаданих законах подані в однині. В такому разі, на нашу думку власне і властивість самої компетентності має бути дещо обмеженою і асоціюватися не з визначенням здатності здобувача в майбутньому успішно здійснювати професійну діяльність в цілому, а лише з виконанням певної виробничих функцій відповідно до посади, яку обіймає. Тоді як професійна діяльність є більш осяжною категорією з притаманною їй сукупністю

професійних завдань та обов'язків (робіт), які виконує фахівець. Тому досить сумнівним видається за рахунок лише однієї компетентності вирішувати всі професійні завдання притаманні певному виду діяльності. В будь-якому разі значення терміну «компетентність» потребує уточнення.

Оскільки, як випливає зі змісту п. 13 ст. 1 Закону України «Про вищу освіту» властивістю окремо взятої компетентності є визначення здатності особи до здійснення професійної діяльності, припускаємо, що у своїй сукупності вони засвідчують більш високий рівень студента, а саме його готовність до такої діяльності, підтверджену здобутою освітньою кваліфікацією.

Сьогодні ми спостерігаємо досить інтенсивний розвиток логопедії раннього віку. У зв'язку з тим, що правильне мовлення є однією з найважливіших передумов подальшого повноцінного розвитку дитини, процесу соціальної адаптації доведено, виявлення та усунення порушень мовлення необхідно проводити в більш ранні терміни. Значний відсоток мовленнєвих порушень проявляється в дошкільному віці, так як цей вік є сензитивним періодом розвитку мовлення [4, с. 19]. Тому дуже важливо, щоб на цьому етапі з ними працювали фахівці, які вміють розпізнавати порушення мовлення, володіють прийомами і методами їх усунення та корекції. Вимоги щодо їх професійної компетентності підвищуються, якщо вести мову про логопедів сільських закладів дошкільної освіти.

Досліджуючи в кінці 90-х років минулого століття організаційно-педагогічні умови розвитку професійної компетентності майбутніх логопедів сільських освітніх закладів Н. О. Безсмертна відзначила, що основоположним, на її погляд, у розвитку професійної компетентності сучасного фахівця-логопеда сільського освітнього закладу є не знання, вміння або навички, які швидко застарівають, тобто втрачають свою актуальність в ситуації соціальних змін, а професійні компетенції, формування яких повинно починатися у вищому навчальному закладі, а тривати в якості саморозвитку протягом усього життя людини [1, с. 80-81].

Таким чином, стратегічну мету системи розвитку професійної компетентності майбутніх логопедів сільських освітніх установ Н. О. Безсмертна вбачала у формуванні ключових професійних компетенцій: мотиваційних, когнітивних, діяльнісно-практичних на основі знань, умінь і навичок, набутих студентами в процесі професійного спілкування, накопичення соціального і професійного досвіду, у відповідності з високим рівнем внутрішньої мотивації та інтересом до майбутньої професійної діяльності [1, с. 99]. Сьогодні ми можемо з певною часткою критики поставитись до таких її тверджень та висновків. Між тим, слід відзначити, що це чи не одна з перших спроб педагогів-науковців пострадянського простору щодо визначення складових компетентності фахівця-логопеда сільського освітнього закладу. В подальшому ідеї удосконалення підготовки студентів до педагогічної діяльності в освітніх закладах сільської місцевості нашли свого розвитку і в працях вітчизняних дослідників однак вони не були пов'язані з підготовкою логопедів. Так О. Я. Межирицьким в своїх дослідженнях, присвячених основним напрямкам підготовки студентів до соціально-педагогічної діяльності в сільському соціумі відзначив, що в узагальненому вигляді метою такої підготовки є: по-перше, формування в них спрямованості й установки на соціальну роботу в сільському соціумі; по-друге, отримання необхідних соціально-педагогічних знань, що відбивають основні компоненти діяльності на селі; по-третє, оволодіння студентами професійними вміннями в цьому напрямку роботи; по-четверте, формування таких професійно важливих якостей, що необхідні для роботи в сільській місцевості [5, с. 85]. На рівні загального теоретичного уявлення найбільш прийнятною формою інтерпретації змісту соціально-педагогічної підготовки як одного з напрямків удосконалення навчання студентів у нього виступає педагогічна категорія «готовність», що включає в себе науково-теоретичний, практичний, психофізіологічний і психологічний компоненти [5, с. 160].

Сутність практичної готовності як компонента змісту соціально-педагогічної підготовки складають професійні вміння соціально-педагогічної діяльності, під якими О. Я. Межирицький розуміє здобуту соціальним педагогом

і соціальним робітником здатність до взаємодії з дітьми й дорослими, засновану на актуалізації соціальних і педагогічних знань і навичок, творчому використанні форм і методів роботи, застосовуваних в умовах системи вказівок, що йдуть від реальних соціальних і виховних завдань [5, с. 161]. В цьому ж напрямку велися дослідження О. В. Лапою. Особливе місце в системі категорій нею відведено поняттю «готовність» як результативній характеристиці процесу підготовки соціальних педагогів до роботи в умовах сільського соціуму, що дало змогу виокремити мотиваційний, змістовий, емотивно-рефлексивний компоненти процесу формування професійної готовності майбутнього соціального педагога до діяльності в умовах сільського соціуму як результату його професійної підготовки у ВНЗ. Зважаючи на це, професійну готовність майбутнього соціального педагога практичної діяльності в умовах сільського соціуму О. В. Лапою окреслено як комплексне особистісне новоутворення, що вміщує взаємоузгодженість мотиваційного (усвідомлення майбутніми соціальними педагогами мотивації до самореалізації у майбутній професійній діяльності), емотивно-рефлексивного (самоконтроль емоційної сфери майбутнього фахівця) та змістового (сукупності теоретичних і методичних знань, професійних умінь та навичок) компонентів [3, с. 94].

На підставі викладеного можна дійти висновку, що під готовністю майбутніх фахівців-логопедів до професійної діяльності в сільській місцевості слід розуміти такий стан фахівця-логопеда який, з урахуванням ступеня сформованості особистих якостей достатніх для здобуття кваліфікації, по завершенню навчання дозволяє йому успішно виконувати професійні обов'язки за обраною спеціальністю на селі, а саме вирішувати окремі професійно-педагогічні завдання в межах корекційно-розвиткового процесу з урахуванням характеру мовленнєвих порушень, вікових та індивідуальних особливостей дітей.

Так чи інакше, сучасна професійна діяльність майбутнього вчителя-логопеда в сільській місцевості має базуватися на знаннях особливостей соціокультурного побуту сільського соціуму, традиціях українського села,

здатності до професійної адаптації в зазначених умовах, педагогічній взаємодії з широким колом суб'єктів корекційно-розвиткового процесу та ін. [6, с. 277].

ЛІТЕРАТУРА

1. Бессмертная Н. А. Организационно-педагогические условия развития профессиональной компетентности будущих логопедов сельских образовательных учреждений : дис.... канд. пед. наук / Н. А. Бессмертная. – Якутск, 2001. – 165 с.

2. Головань М. С. Компетенція і компетентність: досвід теорії, теорія досвіду / М. С. Головань // Вища освіта України. – 2008. – № 3. – С. 23-30. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/52560/5/Holovan_competence.pdf

3. Лапа О. В. Теорія і практика підготовки соціального педагога до роботи з молоддю в сільському соціумі: Монографія / Оксана Вікторівна Лапа. – К.: ЦП КОМПРИНТ, 2014. – 266 с.

4. Логопедия: Учебник для студентов дефектол. фак. пед. вузов / Под ред. Л. С. Волковой, С. Н. Шаховской. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1998. – 680 с.

5. Межирицький О. Я. Підготовка студентів до соціально-педагогічної діяльності в умовах сільської місцевості: дис... канд. пед. наук / О. Я. Межирицький. – Луганськ, 2003. – 215 с.

6. Мицик Г. М. Сутність поняття професійної компетентності логопеда, зорієнтованого на запити сільського соціуму / Г. М. Мицик // Наукові записи Бердянського державного педагогічного університету. Педагогічні науки : зб. наук. пр. – Вип.2. – Бердянськ : 2017. – С. 171-179.